Káin, mit tettél?

Annak idején, 1989 nyarán-telén, amikor a sors útjai összehoztak bennünket, sokan, akik korábbról ismerték Ágoston Andrást, óva intettek tőle. Nemcsak a kompromittált politikusra hívták fel a figyelmem, aki egyik napról a másikra Saulusból Paulussá lett, hanem összeférhetetlen, gonosz embernek tartották, aki nagyon sok kellemetlenséget tud okozni másoknak. A benne lakozó irigy, féltékeny, bosszúálló embert az elmúlt hónapok alatt volt alkalmam megismerni, s hogy mennyire elvetemült és alávaló tud lenni, mi sem példázza jobban, mint az a primitív és kritikátlan rágalma, hogy ausztráliai utam során „még a muzsikus cigányok tiszteletdíját is zsebre vágtam"!

Akkor, négy évvel ezelőtt, a nagy társadalmi összeomlások előestején, a magyarság megszervezésének hevületében, ezeknek a fenntartásoknak nem nagy jelentőséget tulajdonítottam. Azt gondoltam, többfélék vagyunk, de ettől még tehetünk valamit együtt a vajdasági magyarság érdekében. Pedig miatta sokan távol tartották magukat a szerveződéstől, de ami még figyelmeztetőbb kellett volna, hogy legyen: már az indulást követően sokan hátat fordítottak neki.

Bizonyára nem ok nélkül tették, sem ezek, sem azok, de azt gondoltam, minden mozgalom az emberek szabad elhatározásán nyugszik. Hogy valami még sincs rendben, akkor kezdett számomra nyilvánvalóvá lenni, amikor Ágoston személye kezdett azonosná válni a szervezettel. Amikor mindenféle előzetes megbeszélés, egyeztetés, testületi döntés nélkül, megszállottan kezdte írni leveleit a VMDK nevében, és a szervezet félreérthetetlenül a hatalom és leszámolás eszközévé vált kezében. Úgy is mondhatnám, bibliai párhuzammal élve, akkor amikor Ágostonból kitört ősi Káin-természete.

Évezredek tanúsága szerint ugyanis az emberek egy részében időnként felszínre tör Káin-természetük: a bennük felhalmozódó irigység, féltékenység, gyűlölet miatt testvérük (riválisuk) életére, megsemmisítésére törnek. Csakhem ugyanúgy, ahogyan a világtörténelem kezdetén, amikor a bibliai mondák szerint Káin megölte öccsét, Ábelt.

A történet valahogy így szól.

Káin és testvére, Ábel a mezőre mentek, hogy elvégezzék munkájukat; Káin a földjét szántotta, Ábel a juhokat legeltette, aztán perlekedni kezdtek egymással: Hogyan is állunk mi egymással, hogy te a nyájaddal idejössz az én mezőmre lakni és legeltetni? – kérdezte Káin. Ábel azt válaszolta: Hogyan is állunk mi egymással, hogy te az én juhaim húsát fogyasztod és gyapjukkal takaródzol? Add vissza a gyapjú árát, és fizesd meg húsuk árát, amit te megettél, és ha ezt megtetted, elhagyom a te meződet. Ekkor Káin éktelen haragra gerjedt, testvére, Ábel ellen támadt. Ábel azonban erősebb volt Káinnál és leteperte. Mire Káin így szólt Ábelhez: csak mi ketten vagyunk a világon, mit mondasz majd atyánknak, ha megölsz? Ábel megkönyörült testvérén és elengedte. Káin kisvártatva felállt, és a keze ügyében levő szerszámmal megölte Ábelt. (Szondi, 65)

A testvérgyilkosság történetét az ősi népmondák változatosan mondják el. Általában szerepel még benne az Úrnak való áldozatbemutatás is, melynek során Ábel füstje szállt magasabbra az égre. Ettől gyűlölet és irigység lobbant fel Káin lelkében, és megölte Ábelt.

Káin alattomossága mellett, amit a mondák kiemelnek, minden esetben a gyűlölet és irigység, valamint a birtoklási féltékenység szerepel a testvérgyilkosság indítékaikként.

Az évezredek során csak a módszerek és az eszközök változtak, a lényeg változatlan maradt. Akiben a gyilkos hajlam megvan, az mindig megtalálja a gyilkosság céljait és indítékait.

A gyilkos hajlam pedig mindig és mindenütt a határtalan érvényesülési vágyból fakad: a minden érték és vagyon fölötti rendelkezésre való törekvésből. Káin énjét az újabb kori társadalmakban mások beszennyezése és megvádolása jellemzi, így próbálja mérhetetlen uralomra vágyását kielégíteni. A Káin-természetű ember – mondja Szondi Lipót, aki könyvet szentelt a Káin-jelenség elemzésének – mások befeketetésével, hazug vádaskodással, rágalmazással uralja a világot. Ezt nevezi politikának és diplomáciának. (Szondi Lipót: Káin, a törvényszegő. Gondolat. Budapest, 1987)

Van-e ennek a Káin-legendának pszichológiai realitása? Azt kell mondanunk, hogy igen. Annál is inkább, mivel Káin – Szondi szerint is – egy emberi sors és magatartás jelképe. Káin minden korban és társadalomban ugyanazt a hajlamot jelníti meg: a mindenhatóság vágyát, a birtoklás mértéktelen igényét, a mások elleni erőszakot, az alattomosságot, a féltékenységet és irigységet.

A Káin név az emberek egy típusának a szimbóluma, és Szondi genetikai vizsgálatok, élettörténetek, klinikai adatok és kísérleti módszerek segítségével egzakt módon tudta bizonyítani Káin reális, közöttünk élő emberi valóságát. Gyakoriságukat tekintve Szondi vizsgálatai szerint egy-egy népességen belül az emberek mintegy 6 százaléka minősíthető igazi Káin-természetű embernek, 14 százaléka pedig többé-kevésbé álcázott Káin. A Káin-embereknek diktatórikus hajlamuk, zsarnokságuk miatt óriási a befolyásuk és ösztönzésükre társadalmi válsághelyzetekben, háborúkban a „kis-Káinok" is háborús bűnösökké lesznek.

Káin legfőbb tulajdonsága a mértéktelen érvényesülési vágy. De mit kell értenünk mértéktelen érvényesülési vágy alatt? Mikor, mitől tekinthető „mértéktelennek" ez a vágy?

Az érvényesülési vágy természetes emberi törekvés. Az emberi együttélés szempontjából akkor válik mértéktelenné, kóros pszichológiai jelenséggé, amikor valaki saját érvényesülése érdekében akaratlagosan, több fzben erőszakkal másnak kárt okoz vele. Amikor valaki oly módon kíván előnyösebb helyzetbe kerülni, hogy azzal másokat szándékosan és erőszakkal háttérbe kényszerít, megaláz, megsemmisít. A történő Káinok harca egy-egy állás elnyeréséért vagy vezetői pozíció megszerzéséért sokszor a kriminalitást súroló rágalomhadjárattal vetekszik. Gondoljunk itt csak a VMDK zentai „tisztújító közgyűlésére"! Vajon mivel magyarázható a „tisztújító közgyűlést" megelőző féktelen rágalomhadjárat, ami nem csitul azóta sem? Honnan ennyi ellenséges indulat? Milyen rejtett rugói lehetnek ennek a magatartásnak?

A dolgoknak általában egyszerű a magyarázatuk, és az emberi természet mozgatórugói sem túl bonyolultak. Ennek a fenekedésnek, a párját ritkító rágalom- és hazugságáradatnak, amivel Ágoston traktálja a nyilvánosságot, minden bizonnyal egyszerűen a féltékenység és az irigység a magyarázata, a Káin-természetű emberek eme két jellemző személyiségvonása.

Káin irigy minden tehetséges, nála képzettebb, sikeresebb, népszerűbb emberre. Mivel ezekben potenciális riválist lát, ezért rágalmaival megpróbálja lekicsinyíteni, lejáratni, erkölcsileg megsemmisíteni őket. Káin mindenáron vezér szerepre vágyik, de mivel személyi tulajdonságai alapján nem képes osztatlan elismerést szerezni magának, arra törekszik, hogy félretegye vélt és valós ellenlábasait.

Épp ilyen szembetűnő Káin birtoklási vágya is. A Káin-természetű ember magának követel mindent; eszközökben és módszerekben nem válogatva próbálja elszedni, kisajátítani és felügyelni mások javait. Mindez tökéletesen ráillik Ágostonra, aki kendőzetlenül bevallja, hogy nemcsak felügyeletet kíván gyakorolni a vajdasági magyarság mindenféle támogatása, jövedelemforrása, tulajdona felett, de az elosztást is kézben kívánja tartani. Féktelen indulattal szeretné kiterjesztení hatalmát az egész vajdasági magyarságra. Mint a „vajdasági magyarság egyetlen legitim szervezetének képviselője" eszelősen követeli „jussát", s nyoma sincs benne önkritikának vagy realitásérzéknek, hogy milyen irreálisra méretezte hatalmi ambícióját. Sőt, annál kritikátlanabbá és elvakultabbá válik ebben az önnön szemében felfújt szerepkörében, minél jobban felmorzsolódik, és szétporlad a szervezet, amit képvisel.

Pedig valamikor, nem is olyan régen, példa értékű volt a vajdasági magyarság önszerveződése. Magam is, mint annyian mások, mindent félretéve, az elmúlt négy év alatt ennek szenteltük minden időnket. Míg Ágoston elnököskődött, politikusokkal tárgyalt, sajtótájékoztatókat tartott és írta a perlekedő leveleit, jómagam összeállítottam és kiadtam a szervezet Programját; kidolgoztam, megszerkesztettem, kiadtam a VMDK autonómiakoncepcióját; különböző világnyelvekre lefordíttattam, megjelentettem és eljuttattam a nemzetközi szervezetekhez, diplomáciai testületekhez szerte a világban; létrehoztam a vajdasági magyarság segélyezésének két intézményét, a Délvidéki Magyarságért Alapítványt és a Vox Humanát, amelyeken keresztül az embargó ellenére jelentős segélyt és pénzügyi támogatást kapott a vajdasági magyarság; hosszú évekre megoldottam a VMDK működésének pénzellátását; kapcsolatokat építettem ki a Kárpát-medencében és a Nyugaton élő magyarsággal; javaslatomra létrehoztuk a Közép-európai Magyar Népcsoportok Fórumát és a VMDK számos külföldi tagozatát; Stockholmtól Canberráig, Berntől Strassbourgig hírül vittem a világba, és pártfogókat kerestem számunkra; előadásokat tartottam itthon és külföldön egyaránt. Tettem, ami tőlem telett. Rivalizálás nem volt köztünk, mindenkinek megvolt a választott tevékenységi területe. Aztán a Sátán egy napon egy ördögi tervet súgott Ágoston fülébe; tegye rá a kezét mindenre és szabaduljon meg tőlem.

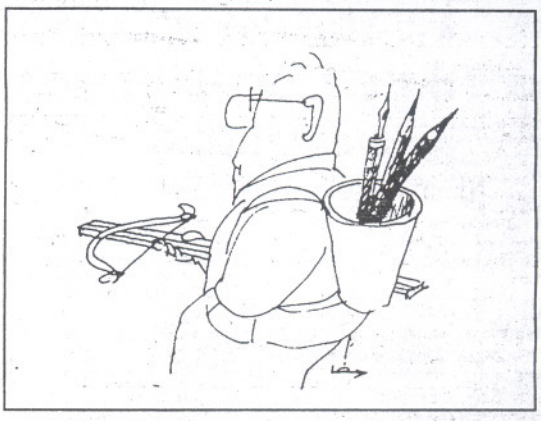

És lám, Ágoston, aki mellé mások intelme ellenére odaálltam a közös ügy érdekében, példa nélküli rágalomhadjáratot indított ellenem, s mérhetetlen mocskolódás, hazudozás után odáig süllyed, hogy nem átall a muzsikus cigányoknak szánt pénz zsebre vágásával is megvádolni.

Képtelen és abszurd helyzet, amire nehéz észszerű magyarázatot találni. Mégis, milyen ismerős a történet! Milyen konok következetességgel ismétli magát az emberiség sorstörténete.

A valláserkölcs azt várja Kaintól, hogy úgy szeresse felebarátját, mint önmagát, és tartsa tiszteletben annak jószágát, vagyonát. A Káin-természetű ember azonban irigyli felebarátját értékeiért és javaiért, féltékeny rá, teljes szívéből gyűlöli őt, és a halálát kívánja. Természetesen ezzel nem állhat elő, féltékenységével és gyilkos indulataival nem kérkedhet, ezért képmutatásra kényszerül.

Gyilkos indulatai miatt Káin az álcázás művésze. Valós szándékát ügyesen különböző eszmék, törekvések mögé rejti. A káini indulatok különböző ideológiákkal, eszmékkel, messianisztikus törekvésekkel való álcázása minden időben a társadalmi zavargások, háborúk, forradalmak legelőnyösebb álruhája volt, amelyben a Káin-emberek a legborzalmasabb ösztöneiket is büntetlenül tombolhatták ki. Sőt, a sikeres álcázásnak köszönhetően gyakran még hősökké is avatták őket.

Ahogyan egykoron nem egy nagyzási tébolyban szenvedő császár, király vagy vezér „szerit háborút" hirdetett meg legyegyalázatosabb céljaiért, és ehhez eddig a világon mindenütt, a világtörténelem minden korszakában emberek millióit mozgósította és késztette bűncselekményekre, ilyen álca ma a „nemzeti érdek", amelynek „képviselete" jegyében városokat és falvakat rombolnak le, népeket üznek el szülőföldjükről, s tömegmészárlásokat követnek el. Ez kizárólag azért történhetett meg, és azért lehetséges ma is – mondja Szondi –, mert az ügynevezett „nép" körében sok a rejtett Káin. Ezek az emberek csak arra várnak, hogy fajuk, hazájuk, nemzetük érdekeire hivatkozva, hősnek, hazafinak mutatkozva végre védetten és szabadon kiélhessék alantas ösztöneiket.

Mindez arra figyelmeztet bennünket, hogy az álcázott Kainok nemcsak Boszniában tobzódnak, s korántsem csak a más nemzetek köréből verbuválódnak. A Káin-emberek gyilkos indulatainkkal itt vannak közöttünk is, és e fölött nem hunyhatunk szemet. Régen nem természetes állapot már az, amit Ágoston művel a vajdasági magyarság „érdekképviselete" nevében.

Mert jgaz ugyan, hogy hosszú hónapok óta Ágoston céltáblájának én állok a középpontjában, s mind a mai napig vezetem azt a „toplistát", amelyhez hasonlót az élet keveset produkált, de korántsem vagyok egyedül, akit mocskos szurokkal próbál bemázolni. Ez a lista igen impozáns, hiszen papok, értelmiségiek, magyar polgármesterek, a VMDK-ból kiebrudalt tanácstagok, a körzeti szervezetek rebellis tagjai és vezetői, a Magyar Szó, a Napló, a Szabad Hét Nap szerkesztősége, Várady Tibor „reformosai", Major Nándor „restaurációs csoportja", a Forum Kiadóház és a Magyar Tanszék, a vajdasági magyarság különböző szervezetei és intézményei, a Vox Humana, a VMSZ, Csubela, Kasza, Dudás, Józsa és a többiek, a Határon Túli Magyarok Hivatala, a Máltai Szeretetszolgálat, a Délvidéki Magyarságért Alapítvány, a Magyar Kultúráért Alapítvány, a magyar külügyminisztérium, a nagykövetség, a régi és az új magyar kormány „erős emberei", Jeszenszky, Boross, Csoóri, Entz, Szűrös, Pozsgai és sorolhatnánk a végtelenségig, mind-mind ezen a listáján szerepelnek, és a lista napról napra bővül!

Döbbenetes, hogy ez a hatalom irányában egyébként szervilis beállítódású, a szélsőséges, magyarellenes szerb nacionalistákkal szemben meghunyászkodó ember kivétel nélkül a magyarság soraiban keresi ellenfeleit. Groteszkül hangzik, de így igaz: Szerbiában Ágoston a legnagyobb magyarüldöző!

Mindenesetre sajátos magyar érdekképviselet. A vajdasági magyarság „érdekképviselete" nevében „a vajdasági magyarság egyetlen legitim szervezetének" vezetője részéről olyan súlyos sérelem és bántalom érte az elmúlt hónapokban nemzeti közösségünket, ami hosszú időre visszavet bennünket, és maradandó nyomokat fog hagyni.

Dehát így van ez nagy társadalmi átalakulások, politikai zűrzavarok idején. Ilyenkor egész népeken törhet ki Káin gyilkos dühe, s pusztítás, öldöklés, értelmetlen testvérgyilkos háborúk veszik kezdetüket. Élő tanúi vagyunk ennek. Csekély vigasz, hogy másutt a dolgok még rosszabb fordulatot vettek.

„A Káin-emberek – írja Szondi – zavaros körülmények között veszélyes politikai téveszméket is kialakítanak. Amikor a hipernacionalista rögeszmétől megszállott Káin-ember jut politikai hatalomra, az nemcsak a zsarnokság poklába és a tömeg – amelyet ilyenkor „nép"nek neveznek – rejtett káini indulatainak a mozgósításához vezet, hanem tömeggyilkossághoz és háborúhoz. Így volt mindig, és így marad." Így Szondi (104).

Miért nem állják útját ezeknek az embereknek? – kérdezhetnénk, hiszen minden helyes úton járó ember tisztában van az irigy, féltékeny, történő Kainok kártékonyságával és romboló szerepével.

A Kainok álcázási művészete sajnos sokszor elvakítja a jóhiszemű embereket. A történelem lapjai tele vannak az emberek Káin által történt félrevezetésének tragikus eseteivel, amikor az usztás nyomán épp legjobbjaikat – szenteket, hittérítőket, prolétákat, bölcselőket – népük keresztre feszítette vagy elégette. Érdemes ezért talán kissé közelebbről megismerkednünk a Káin-természetű emberek én-tudatával és érzelemvilágával.

A káini én-világ sajátja, Káin legfőbb én-tevékenysége olyan vágyak kivetítése és megjelenítése, mint embertársaik agyonütése, tönkretétele, megalázása, befeketítése a hatalom és mindenhatóság megszerzése és birtoklása érdekében. (Ez olyan ismerős, hogy kár több szót rá vesztegetnünk.)

A másik sajátosságuk az állhatatlanság és a nyugtalanság. Káin megszállott, de ugyanakkor állhatatlan ember, aki folytonosan menekül önmaga és mások elől. A megszállottság ködös állapotában követi el a gonoszat, gyakran íróasztal mellett, az emberek között azonban néha annyira szorong, és elbizonytalanodik, hogy megfutamodik, elmenekül. Ágostont többször érte bírálat, hogy megszökött az összejövetelekről, megszakítva fellépését. Kevésbé ismeretes viszont, hogy meglépett fontos nemzetközi tanácskozásokról is, igen kínos diplomáciai helyzeteket teremtve vendéglátói, de a VMDK számára is.

A harmadik sajátosság, amely valójában összefügg az elsővel, a konfrontálódásra, perlekedésre való hajlam. A Káintermészetű ember a benne lakozó gyűlölet és irigység, illetve birtoklási féltékenység miatt folyton perben áll a világgal. A felduzzadt durva indulatok túláradása gyakran elhomályosítja benne a tiszta tudatot, a valósághoz fűződő reális viszonyt. Ágoston is örökös kompetenciazavarban szenved; hatalomvágyához és nem illetékességi köréhez méretezi felléperét, megnyilatkozásait.

A Káin-emberek alkati sajátossága és a különböző lelki zavarok, az epileptiform rosszullétek és a pszichotikus állapotok közötti összefüggés a pszichológia számára jól ismert. A felgyülemlett és visszafogott indulat olykor rohamot vagy „pszichotikus subot" válthat ki, amelyben a beteg viselkedése eszelőssé válik, ugyanakkor a személyiség jellemzőiként állandósulhatnak benne paranoid vonások, nagyzási gondolatok, kompetenciazavarok stb.

Paroxizmális jellegű fulladásos roszszullétektől Ágoston is szenved, tudatkődös rohamainak pedig többen tanúi lehettek az utóbbi időben. De a Káin-emberek mimikája és gesztusai is sokat árulnak visszafogott indulataikról, amelyeket olykor alig sikerült az ajkak és a rágóizmok remegése mögé rejteniük.

Mit lehet tenni? Azt szokták mondani, hogy minden nép megérdemli a vezetőjét. Ez így nyilván nem egészen igaz. Nem hiszek abban, hogy a vajdasági magyarság egy Káin-természetű emberben látná megmentőjét, mint ahogy abban sem, hogy egy notórius hazudozó bárkit az ígéret földjére tudna vezetni.

Az emberi közösség sokat szenved a vezető állásban levő, téveszmében szenvedő, hataloméhes emberek diktatúrájától és zsarnokságától. A bárány szelídségű humanisták elenyészően kis csoportja nehezen tudja útjukat állni. Egyedül a hatalom, a törvény és az erkölcs az, ami ideig-óráig győzemet arathat Káin fölött. Ez az, ami most hiányzik. Az erőszakos cselekmények, a háborúk, a népirtások tanúsítják, hogy hatalmi és erkölcsi válságok idején a Kainok gátlástalanul kiélhetik ősi késztetéseiket. Annál is inkább, mivel a közösséges halandókat magukhoz csábítják, megtévesztik, elkápráztatják, majd feláldozzák vagy szétmorzsolják őket.

Nehéz belátni, hogy a „király meztelen", hogy lassan egy eszelős ember áldozataivá válunk valamennyien. Még vannak, akik szemében hőstetté magasztosul Káin viselkedése. Ebben a „hőstettben" azonban már csak azok osztoznak vele, akik lelkében ugyanaz az ösztön szendereg, sőt, akik rajta is túltesznek Sátán-természetükkel. Sorsukat azonban nem kerülhetik el, azok, akik most bálványukká emelik, holnap áldozataivá lesznek.

De előbb-utóbb megszólal az Úr hangja, és megkérdezi: Káin, mit tettél? Ágostonnak pedig szembe kell néznie cselekményei következményeivel. És a közösség, amelynek nevében most kitombolja Káin-ösztöneit, törvényt ül majd felette.

Ada, 1994. augusztus 16..

Dr. HÓDI Sándor

A Közös Íróasztalunkban közölt levelek a levélírók álláspontját tükrözik.

Immár Magyarországért is félünk

KISS ILONA, SZABADKA, ARANĐELOVAC U. 3. – Nem elég, hogy itteni vajdasági létezésünkért is évek óta rettegnünk kell, az új választások óta immár Magyarországért is félünk az eddigi reménykedés helyett. Rövidek hónap alatt az új magyar kormány és miniszterelnöke nagyfvű, látványos bontásba kezdett. Olyanba, aminek csak erőviszony és nem komolyság a fedezete. Ekkora méretű médiatisztogatások rendszerváltáskor sem voltak. A Demokratikus (?) Charta és Göncz elnök úr pedig most hallgat, nem úgy, mint máskor. A szolidabb politikai lapok és napilapok anyagi megszorítása és felvásárlása tart, így az információk esélye hamarosan olyan lesz, mint nálunk. Már kijelentették, hogy felül kell vizsgálni az Európai Unióval kötött szerződést; a NATO-ba nem az egész ország akar belépni, tehát ne kapkodjuk el; a bősi erőművet szép suttyomban befejezzük a nép és a polgármesterek akaratára hivatkozva; EXPO, melyben egy ország fogott volna össze, nem kell; garancia nélküli kétoldaú szerződések készülnek a szomszédos országokkal, ahol a kisebbségek a másik kénye-kedvére lesznek hagyva; új törvényekkel fedezik az új törvénysértéseket; ellenzéki tárgyalásokat színlelve már alátírt végzések készültek előre – szóval ismerős a kép. A legújabb pedig, a Duna Tv összevonása a Magyar Tv-vel, egyenesen minket, kisebbségieket sért. Az ilyen összevonások már ismertek számunkra (Szerbiai Tv + Újvidéki Tv), és ahelyett, hogy a Duna Tv műsorbővítését és a kisebbségek irányában is a műsorválasztók növelését javítanák, a teljes befullasztást készítik elő. Ez ellen a legerélyesebben kellene tiltakoznunk. Holott erre is van pénz, mint sok minden másra, csupán a szándékot palástolják pénzhiányra hivatkozva. Igaz, mindezeken nem kellene csodálkoznunk, a szocialistákat jól ismerjük Kelet-Európában, és aki nyíltan 10,5 millió magyar miniszterelnökségét hangsúlyozza, az természetesen nem vállal nagyobb sorsközösséget a magyar kisebbséggel, csupán az aggódásig megy. Ezt már tapasztaltuk az elmúlt 45 évben.